

Kültür Köy Turizm Projesi İle Sürdürülebilir Kırsal Turizm Kalkınmasının Sağlanması, Gökçe Çerkez Kültür Köyü Politika Önerileri

¹Esra Kut

¹Selçuk Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü

Sorumlu Yazar:
esrakutt@gmail.com

Geliş Tarihi: 25/10/2012
Kabul Tarihi:07/12/2012

Özet

Doğal ve kültürel çevreyi koruyarak ‘Kırsal Kültür Turizm Projesi’ ile sürdürülebilir kırsal kalkınmanın sağlanması amaçlanmaktadır. Kültürel turizm olanaklarından yararlanılarak ekonomik ve sosyal fayda sağlayacak bir proje sunulmaktadır. Günümüzde kırsal kalkınma önemsenmekte ve kalkınmada sadece tarımsal faaliyetlerin değil kırsal turizm olanakları da değerlendirmeye alınmaktadır. Kırsal turizm ile kültürün ilişkisi kurularak sürdürülebilir ekonomik ve sosyal faydalar sağlamak istenilmektedir. Bu çerçevede, çalışma kapsamında Gökçe Çerkez Kültür Köyü Projesi ortaya konarak değerlendirilmesi yapılacaktır. **Anahtar Kelimeler:** Kırsal turizm, kültür turizm, köy projesi, çerkes köyü köyü projesi

Culture Village Tourism Project Ensuring Sustainable Rural Tourism, Gökçe Circassian Culture Brought To The Village Of Policy Recommendations

Abstract

Preserving the natural and cultural environment 'Rural Cultural Tourism Project is to provide a sustainable rural development. Cultural tourism facilities are benefiting from a project that will provide economic and social benefits. Nowadays centers focus on rural development and the development of rural tourism facilities are evaluated not only in agricultural activities. Establishing a relationship between rural tourism and culture are requested to ensure sustainable economic and social benefits. In this context, the scope of work will be evaluated Gokce Circassian Cultural Village Project is presented.

Keywords: Rural tourism, cultural tourism, village project, circassian cultur village project

GİRİŞ

Kırsal kalkınma, kırsal alanlarda ekonomik ve sosyal gelişmeyi sağlamak için yapılan faaliyetleri içermektedir. Kırsal kalkınma projeleri genellikle tarımsal ürünlerin işlenmesi, değerlendirilmesi ve pazarlanmasına yönelik ekonomik faaliyet yatırımları ve üretime teşvik etme programlarından oluşmaktadır. Kırsal kalkınmada tarımsal üretimin desteklenmesinin önemi kadar turizm faktörü de göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Tarihsel/kültürel değerlerin ve doğal değerlerin gelecek kuşakların gereksinimlerini de karşılayacak şekilde korunması ve geliştirilmesi, “Sürdürülebilir Turizm” ilkelerinin oluşturmada (TUNÇER, 2005) kırsal kültür turizm fikrini ortaya çıkarmaktadır.

Ayrıca kırsal turizmin ortaya çıkışı alternatif turizm çeşitlenmesi, kültürel etkinliklere verilen önemin

artması ve kentlerdeki kontrolsüz gelişmenin olumsuz sonuçlarına bağlanabilir.

Kırsal Turizm Kalkınması

Kırsal turizm; genellikle boş vakit geçirme, rekreasyon ve çok az iş amaçlı, aynı ülke ya da farklı ülkelerin kentli insanların kırsal alanları kullanımını içermektedir (AYDIN, 2012) . Kırsal turizmin kırsal kalkınmaya etkisi daha çok yöredeki tarihi, doğal, kültürel ve tarımsal kaynakların etkin bir şekilde kullanılmasıyla orantılıdır. Günümüzde kırsal turizme dayalı kalkınma, kırsal girişimcilerin varlığıyla birlikte daha iyi çalışır ve kırsal alanlarda tarımla geçinen insanlara ikincil bir gelir kaynağı sağlar. Ayrıca kırsal alanlar turistlere, etnik ve coğrafi karakterinden, tarihinden, farklı kültüründen ve kırsal doğasından kaynaklanan gizemli bir çekicilik sunmaktadır (ÇEKEN, 2007). Kırsal turizmin ortaya çıkışında birçok etkilerden bahsedebiliriz. Kontrolsüz ve hızlı bir biçimde gelişen kentleşme ve sanayileşme süreci ile birlikte doğa tahribatı ve fiziksel çevre koşullarındaki bozulma günümüz insanını olumsuz yönde etkilemekte ve neslinin başlangıcından itibaren

doğanın içinde ve doğayla bütünleşik durumda olan insanın doğa ile olan karşılıklı bağıni zayıflatmakta ve hatta koparmaktadır. Bu nedenle artık doğaya dönüş gibi kavramlardan söz edilir ve bu durum sorgulanır. Bu süreç insanların kent yaşamının getirdiği olumsuzluklardan kaçışında ve değişiklik amacıyla sakinlik-sessizlik ve doğaya yönelik olarak turizm istem ve tercihlerinin değişmesinde önemli bir rol oynamaktadır (AYDIN, 2012). Deniz turizminin turistleri, tüm kıyılardaki aynı mimariye sahip tesislerden, aynı animasyonlardan bıkmış olarak, gittikleri ülkelerde en azından yemek ve müzikte yöreselliği aramaktadırlar (SÜKAN, 2003). Bunun yanında hızlanan kentleşme dinamiğinin oluşturduğu bir kimliksizleşme, kültürel kimliğin kaybolması, kentlerdeki bireylerin herkesleşmesi sonucu oluşan kültürel etkinliklere merak oluşmuştur. Bütün bunlar alternatif turizm çeşidi yolunda kırsal kültür turizmine yönelmektedir. Kırsal turizmde istenilen otantikliğin sunulmasında ve kültüre merakın giderilmesinde yörenin kültürü devreye girmektedir. Kırsal alana gelecek olan turistler her kırsal turizm bölgesinde uygulanan geziler ürün toplamacılığı vb faaliyetler dışında o bölgenin dilini, folklorunu, kıyafetini ve geleneksel yemeklerini de merak edecektir.

Yöre halkının ve gelen turistlerin arasında mutualizm yaşam birlikteliği gibi karşılık fayda sağlanmalıdır. Yöre halkı turistleri ticari kaynak görmekten ziyade misafir olarak görmeli, turistler de turizm yoğunluğu ile yöre halkının doğal yaşamına zarar vermemelidir. Köy halkı geçim sıkıntısını giderici, şehir insanı doğal bir nefes alacağı mekânlara kavuşturan bir politika izlenmelidir. Çalışma ve yaşam koşulları iyileştirilip ikincil gelir kaynağı olarak kırsal turizm ile gelir elde edecek olan halkta geçim sıkıntısı ve sağlıksız yaşam Ortaya konulan bilgiler ışığında çalışmanın en önemli aşamalarından birini SWOT analizinin oluşturduğu söylenebilir. İlk olarak 70'li yıllarda iş yönetimi (business management) amacıyla kullanılmaya başlanan SWOT analizi, ileriki yıllarda farklı uygulama alanları için de bir analiz ve planlama aracı olarak ele alınmıştır. SWOT, güçler (Strengths), zaaflıklar (Weaknesses), imkânlar-olanaklar (Opportunities) ve tehlikeler-tehditler (Threats) kelimelerinin baş harflerini içeren bir kısaltmadır. (D. UÇAR, 2005) Yörenin swot analizi yapılarak güçlü yönleri değerlendiren, zayıf yönleri azaltan, fırsatları yakalayan ve tehditlerden kaçınan bir planlama yapılmalıdır. Yapılan analizlerle beraber yöre halkının katılımı da önemlidir. Halkın katılımı projeye bakış açısı alınıp destek veya eleştiriler anketler yardımıyla belirlenebilir. Oluşturulan kültürel turizm odaklı senaryoya yönelik stratejiler belirlenip hedeflere ulaşmada paydaşlar da sürece katılmasıyla uygulamaya geçilmelidir. Uygulamadan projeden sağlıklı sonuç alınıp alınmadığı ya da daha nasıl dinamizm sağlanabileceği konusunda geri besleme yapılmalıdır.

koşullarından kurtulacak kente göçler azalacaktır. Böylece, Cumhuriyetin ilk yıllarında Atatürk 'ün sonrasında ise Ecevit 'in uygulamak istediği Köy-Kent projesindeki amaç gibi iş olanaklarına kavuşturulan kırsal nüfusun kentlere akımı sonucunda büyük kentler civarında oluşacak nüfus yığılmalarını engelleyerek, sağlıklı kentleşme sağlanacaktır.

Kırsal Kültür Projesi Uygulanma Süreci ve İlkeleri

Kırsal kültür projesi uygulanmasında istediğimiz sistemli eylem programları için şehir ve bölge planlamanın önem kazandığı planlama birikiminden faydalanılmalıdır. Günümüzde planlamanın süreci, hedeflerin belirlenmesi, uygun araçların seçilmesi, almasıkların tespiti, almasıklar arasında seçme yapmak (ERSOY, 2007) bu şekilde detaylandırılabilir bir süreçten geçmektedir. Planı yapılacak kırsal alanın belirlenmesinden sonra izlenmesi gereken yol,

1. Analizler
2. Swot Analizi
3. Senaryo
4. Stratejiler
5. Uygulama
6. Denetleme (geri besleme) aşamalarından oluşmaktadır.

Bu durumda üst ölçekten yaklaşarak yörenin belirtilen maddelerdeki analizleri yapılmalıdır.

- Bölge içindeki durum analizi
- Ulaşım
- Nüfus gelişimi
- TariDoğal yapı analizi (iklim, bitki örtüsü, arazi yapısı, yeraltı ve yerüstü kaynakları)
- Teknik altyapı
- Ekonomik yapı

Kırsal turizm ile ilgili belli başlı amaçlar ve ilkeler karşımıza çıkmaktadır. Avrupa birliğine üye ülkelerde kırsal turizmin geliştirilmesi ve kırsal alanların kalkındırılması amacıyla LEADER izlencesi kapsamında önemli çalışmalar yapılmaktadır.

Bu kapsamda Yunanistan tarafından hazırlanan kırsal turizm izlencesi ile ;

- Kırsal nüfusun çalışma ve yaşam koşullarının iyileştirilmesi,
- Kırsal nüfusun devamlılığının sağlanması
- Kırsal alanda yeni ekonomik etkinliklerin oluşturulması,
- Kırsal gelirin artırılması,
- Kırsal kadının sosyal ve ekonomik rolünün desteklenmesi,
- Yöresel el sanatları ve geleneksel tarımın desteklenmesi
- Çevrenin korunması
- Mimari ve kültürel mirasın korunması gibi amaçlara ulaşılması amaçlanmaktadır. (AYDIN, 2012)

Sonuç olarak kırsal turizm ilkelerini belirtecek olursak,

1. Kırsal yaşam ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi
2. Kültürel mirasa sahip çıkıp kültürel devamlılığın sağlanması
3. Kırsal sosyal hayatın ve kadın rolünün desteklenmesi
4. Kırsal turizme yönelik yaptırımların oluşturulması
5. Geri besleme (feedback) ile yapılan çalışmaların kontrolü ve düzenliliğın sağlanması başlıkları altında özetlenebilir.

Temel kırsal turizm yapı taşlarının maddeleri belirtildiği gibi kırsal alana özgü alt başlıklarla detaylandırmalar yapılarak kırsal turizm kalkınması sağlanabilir.

Gökçe Çerkes Kültür Köyü Önerisi Üzerinden Kültür Köy Projesi

Çerkesler Kimdir?

Çerkesler, Karadeniz'den Hazar Denizine kadar olan Kuzey Kafkasya topraklarında yaşayan halkların ortak adıdır. (Ersoy H, 1992). Çerkes grubunu oluşturan halklar kendi içlerinde Adıge, Abaza, Çeçen, Lezgi, Karaçay gibi çeşitli adlar alırlar. Çerkes toplumu, Khabze adı verilen kurallarla yönetilir, Khabze, etimolojik olarak; dışarının, alanın, çevrenin, aşağısının dili, şablonu, düzeni demektir. Çocuğın doğumundan itibaren büyüüp yetişmesine, yaşlanıp ölmesine kadar, insan hayatını düzenleyen ve güzelleştiren çeşitli seramonyel kurallar vardır. Bunlar, modern sosyolojideki görgü kurallarından, gelenek ve göreneklere, örf, adet ve töre kurallarından ahlak ve din kurallarına, hatta maddi yaptırımlarla perçinlenen hukuk kurallarına kadar bütün sosyal kuralları kapsarlar. Genel olarak misafirperverliği, temeli saygıya dayalı kuralları çerçevesinde Çerkeslerin folklorunu yaşattığı ve bunu asimilasyona karşı korumaya çalıştığı bir süreç yaşanmaktadır.

Şekill. Çerkes Kültürü

Çerkesler sürgün yılı olarak bilinen 1864 ve sonrası birçok ülkeye Rusya tarafından sürüldüğü gibi Türkiye'ye de gelmişlerdir. Türkiye' de birçok

çerkes köyü bulunmaktadır. Karaman ili sınırları içerisinde de iki Çerkes köyü vardır. Bunlar Eminler ve Gökçe köyleridir. Çalışma kapsamında, yazarın da memleketi olan aile büyüklerinin yetiştiği Gökçe Köyü incelenmiştir.

Gökçe Köyüne İlişkin Tespitler

Gökçe Köyü Karaman merkezine 19 km uzaklıktadır. Karaman'ın güneydoğusunda olup Karaman-Mersin karayolu üzerinden ulaşımı sağlanmaktadır. Karaman'ın piknik alanı olarak belirlenen Gökçe Çamlığı köyün girişindedir. Karaman Gödet barajına köy içerisinden ulaşımı sağlanmaktadır. Genel olarak engebeli bir topografyaya sahiptir. Köyde önceleri Hristiyan Rumların yaşadığı bilinmekte ve bunlara dair kalıntılar vardır. Sonrasında Türklerin yerleştiği bu köye Osmanlı döneminde büyük sürgünle Türkiye'ye gelen Çerkesler buraya da yerleşmişler ve Çerkes Köyü olarak bilinmeye başlamıştır. Bugün nüfusa kayıtlı 40 hane ve 55 seçmen bulunmaktadır. Genç nüfus yok denecek kadar azdır. Her kırsal alanda olduğu gibi kente göçten dolayı nüfus azdır. Yaz dönemlerinde ziyaretler ile nüfus artmaktadır. Köy halkının ekonomisi tarımsal üretime ve hayvancılığa dayanmaktadır. Bunlardan yaygın olanları bağcılık, tahıl ürünleri yetiştiriciliği, sebze meyvecilik, büyükbaş küçükbaş hayvancılıktır. (Önaydın, 2012)

Üst ölçekli plan kararları açısından bakıldığında Karaman İli'nde istihdama göre sektörel dağılım bugünkü eğilime uygun olarak tarım, hizmetler ve sanayi sektörleri sıralaması şeklinde gelişecektir. Plan döneminde, planlı ya da bu planla önerilen istihdam yaratıcı kullanımlara bağlı olarak, hizmetler ve sanayi sektörleri istihdam oranında artış olacağı öngörülmektedir. Tarımsal sanayi ve turizme dayalı hizmetler sektörünün desteklenmesi ile tarım sektöründeki istihdamın bir kısmının bu sektörlere kayması beklenmektedir. (MÜDÜRLÜĞÜ, 2009)

Bu durumda tarımsal faaliyetlerin fazlalığından faydalanılmalı hizmetler sektörünün gelişecek olma avantajı alt ölçeklerde yakalanmalıdır.

Planlama Bölgesi'ndeki günübirlik tesisler ve kamping alanları turizm sektörü açısından potansiyel oluşturabilecek kültürel ve doğal güzelliklerin yer aldığı bölgelerde, imar planı kararları ile oluşabilecektir. Ayrıca planlama bölgesi Akdeniz'in fiziksel özelliklerine bağlı olarak önemli bir doğa ve yayla turizmi potansiyeli sunmaktadır. Bu potansiyelin değerlendirilmesi amacıyla, Mersin ve Karaman İlleri'nde potansiyel sunan tüm yaylalarda eko-turizm ve kırsal turizm tesis alanları desteklenmelidir. (MÜDÜRLÜĞÜ, 2009). Üst ölçekte alınan bu kararlar kırsal turizmi destekler niteliktedir. Bölgedeki mesire yerleri ise Karaman İli'nde ise Gökçe Çamlığı ve Gödet Barajı Dereköy Mesire yerleridir. (MÜDÜRLÜĞÜ, 2009)

Şekil2.Gökçe Çamlığı Mesire Alanı

Çevre düzeni planında da yer alan bilgilerin ışığında vurgulamak gerekir ki, Gökçe Çerkes Köyü önemli bir kırsal turizm potansiyeline sahiptir. Ayrıca Gökçe Köyü belirlenen Planlama Bölgesi'nde önerilen yeterince kullanılmayan turizm potansiyelinin değerlendirilmesi amacı ile bölgedeki önemli tarihi ve doğal değerler arasında kültürel tur güzergâhlarının içerisinde yer alıp tam merkezinde bulunmaktadır.Plan ile üç ana güzergâh belirlenmiştir.Bu güzergâhlardan ilki, Silifke İlçe Merkezi'nden başlayıp; İmamlı ve

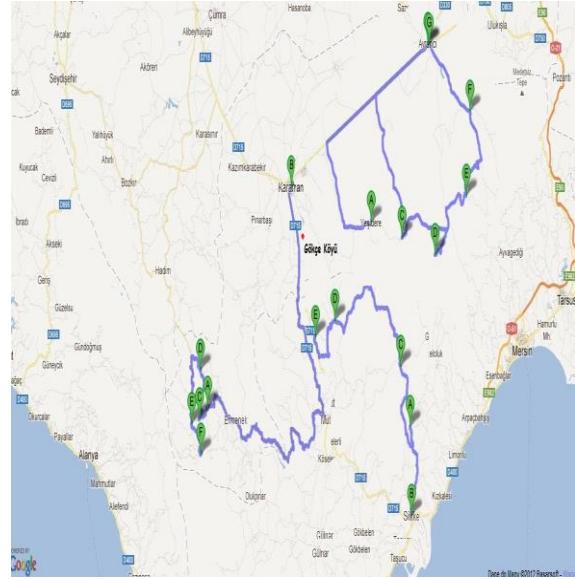
Tablo1.Karaman İli İlçelere Göre İşgücü Kabulleri

İlçeler	2025		
	Tarım %	Sanayi %	Hizmetler %
Merkez	29.7	24.3	46.0
Ayrancı	75.8	6.0	18.2
Başyayla	61.7	4.5	33.8
Ermenek	59.2	9.1	31.7
Kazımkarabekir	44.2	25.3	30.5
Sarıveliler	78.2	5.3	16.5
Toplam	44.0	18.0	38.0

Keşitürkmenli Köyleri, Uzuncaburç Beldesi, Mağara Köyü, Sason Kanyonu, Dağpazarı Yaylası-Kestel Kanyonu ve Alahan Manastırı'nı birleştiren güzergâhtır. Ayrıca bu güzergâhtan ayrılan iki kol bulunmaktadır. Bunlardan biri Mut İlçesi bağlantısı iken, diğeri Uzuncaburç'tan ayrılıp, Cambazlı Köyü-Sömek Ören Yeri'ne ulaşmaktadır.

Planlama Bölgesi'ndeki ikinci kültürel tur güzergâhı, Karaman-Ayrancı Yolu'ndan başlayıp; İbrala Barajı, Yeşildere Beldesi, Taşkale Beldesi, Büyükkoraş Köyü, Kavaklı ve Melikli Köyleri, Uçarman Köyü, Ayrancı Barajı, Ayrancı İlçe Merkezi, Kaleköy Köyü ve Akgöl Ereğli Sazlığı'nı birleştiren güzergâhtır. Üçüncü tur güzergâhı, İl Merkezi'nden başlayıp, Güneyyurt Beldesi, Tepebaşı ve Uğurlu Köyleri,Başyayla İlçesi, Göktepe Beldesi, Çukurbağ ve Daran Köyleri'ni birleştiren güzergâhtır.(MÜDÜRLÜĞÜ, 2009) Mersin-Karaman Çevre Düzeni planında yer alan turizm destekleme amaçlı tur güzergâhlarının ortasında Gökçe

Köyü'nün Kültür Köy Projesi için önemli bir potansiyele sahip olduğu görünmektedir.

Şekil 3. Tur Güzergâhları ve Gökçe Köyünün Yeri

Gökçe köyü yakınındaki Gödet Barajı Karaman Doğa Sporları ve Fotoğrafçılık Derneği gezisine ev sahipliği yapmış olmakla beraber doğa yürüyüşlerinde de önemli bir potansiyele sahiptir.

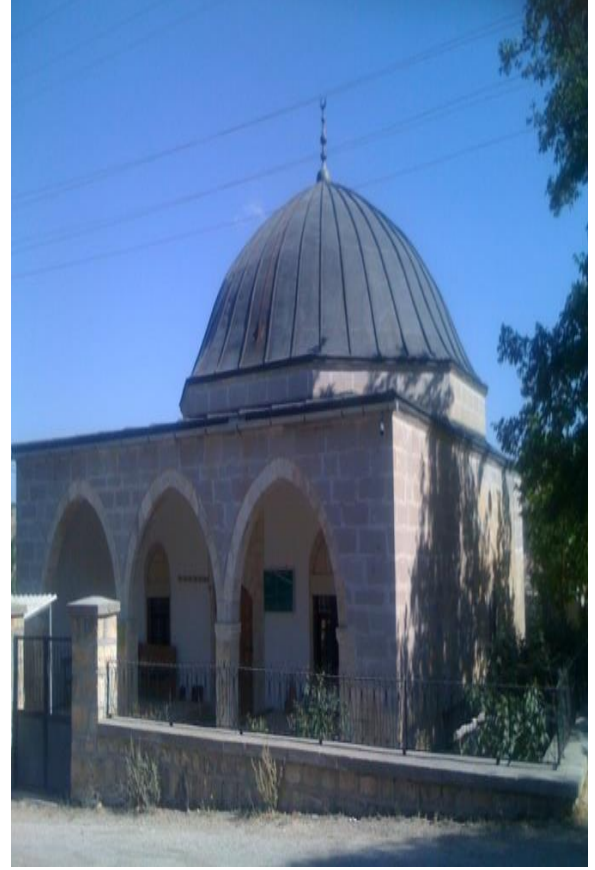

Şekil 4. KARDOF Gödet Barajı Gezisi

Doğal ve kültürel turizm potansiyeli yanında Gökçe köyünde ilk yerleşim kalıntılarının olduğu düşünülmekte olan mağara oyukları bulunmaktadır. Arkeolojik sit kapsamında olmayan bu alanların yetkililerce değerlendirilip koruma altına alınması öngörülmektedir. Ayrıca köydeki 1800' lü yıllarda yapıldığı bilinen 1991' de Vakıflar Müdürlüğü tarafından restore edilen Gökçe köyü camisi de tescile önerilmektedir. Köyde sadece Hacıbeyefendi mezarlığı tescillidir. (KKVKK)

Şekil5.Mağara Oyukları

Şekil.6. Gökçe Köyü Camisi

Yerel mimari özgünlüğünü koruyan çok az yapı bulunmakla beraber çoğu harabe ve kötü durumdadır. Yeni yapılan evler kırsal mimariye uygun olmamaktadır. Yerel mimariyi yansıtan evlerin restore edilmesi ve korunması önerilmektedir. Örnek olarak gösterilen yerel özgün mimari yapının içerisinde ahşap detaylar görülmekte ve kırsal turizmde ilgi çekeceği düşünülmektedir.

Şekil7.Yerel Mimariyi Yansıtan Bir Yapı

Şekil 8. Yerel Mimari Yapı İçerisindeki Ahşap Dolap ve Kapı Detayları

Gökçe Köyü Swot Analizi

Tablo2. Gökçe Köyü Swot Analizi

GÜÇLÜ YÖNLER	ZAYIF YÖNLER
Karaman kent merkezine yakınlığı	Köy halkının geçim sıkıntısı
Mersin-Karaman yoluna yakınlığı	Fiziksel yapıların bakımsız olması, harabe yapıların varlığı
Gökçe mesire alanına yakınlığı	Nüfusun kente göç etmesi
Etnik kültüre sahip olması	İşgücü ve üretimin azlığı
Doğal güzelliğinin bulunması	Kültürel etkinliklerin azlığı
Gödet barajına yakınlığı	Altyapı sorunları
Yoğun yapılaşmanın bulunmaması	
Tarihi Gökçe Caminin varlığı	
Arkeolojik bazı kalıntıların varlığı	
Özgün kırsal mimariyi destekleyici örneklerin bulunması	
FIRSATLAR	TEHDİTLER
Kırsal turizm kavramını açıklayıcı sempozyumların düzenlenmeye başlanması	Yapıların harabeleşmesiyle fiziksel çöküntü
Kırsal kalkınmayı destekleyici politikaların uygulanmaya başlanması	Nüfusun kente göç etmesi
Mersin Karaman Çevre Düzeni Planında alınan kararlarda kırsal turizm destekleyici stratejilerin yer alması	Genç nüfusun yok denecek derecede azlığı
Kültürel etkinliklere verilen önemin artması	Kültürel mirasın yok olmaya başlaması
Avrupa Birliği projeleriyle kültürel projelerin desteklenmesi	Tarımsal üretimin azalması

Senaryo: Bir Kültür Kırsal Turizm Merkezi Olarak Gökçe Çerkes Kültür Köyü

Yapılan incelemeler ışığında swot analizinde de belirtildiği gibi Gökçe Çerkes Köyü'nün kültürel köy turizmi yönünden ele alınıp örnek bir proje olabileceğini düşünülmektedir. Çalışmanın bu aşamasında neler yapılabileceği konusunda bir ön fikir niteliğinde öneriler ortaya konacaktır.

Öncelikle halkın bilinçlendirici ve projede destek uzman kişilerle ortak amaçta toplanıp el birliği ile

köy yeniden ele alınmalıdır. Sürdürülebilir planlama ilkesi doğrultusunda mevcut kültürel miras ve yere özgünlüğü korumacı bir politika ile kırsal turizm tasarımı ortaya konmalıdır. Köy halkını köyünü benimsetmek kente göç edenleri yeniden doğacak olan köylerine davet etmektir. Avrupa ülkelerinde olduğu gibi kırsal turizm de turistin katılımı önemlidir. Bugün İtalya kırsal turizm, çiftliklerle yakından ilişkili olduğu için daha çok tarımsal turizm ya da çiftlik turizmi adıyla anılmaktadır. İtalya'daki çiftlik turizmi uygulamalarından bir örnek vermek gerekirse; Latium bölgesinde bir çiftlikte; ziyaretçilere çiftlik kampinginde konaklama, atla gezi, gölde balık avlama olanakları sunulmaktadır. Çiftlik, turistlerin pazar günü yürüyüş yaptıkları, ilgi çekici bir ortamda bulunmaktadır. (AYDIN, 2012)

Kırsal turizmde konaklama biçimleri çeşitli türdedir: geleneksel pansiyon, konuk odası, geleneksel stüdyo tipi apart evler, eski geleneksel ev, geleneksel otel ve çiftlik evi. Guest Inn'in felsefesinde; otantiklik, çevre, kalite ve sıcak ilişkiler yatmaktadır. Kaliteyi 4 kriter temsil etmektedir: dostça karşılama, basit ama konforlu ortam, yerel mimariye saygı, otantizm ve sakinlik içeren bir çevre (AYDIN, 2012). Bu çerçevede mülkiyet sorunlarının çözülmesi ve sonrasında yeniden yöre mimarisi ve kırsal turizm otantığına uygun Çerkes köyü mimarisinde evler yapılması önemlidir. Evlerin yapımı ve peyzaj düzenlemeler ile kırsal tasarımı tamamlayıp Çerkes kültürünü yansıtırıcı yapılar inşa edilmelidir. Kent yaşamında meydanlarda olduğu gibi kırsal yaşamda da toplanma yeri önemlidir. Festival etkinliklerinin de yapılması amaçlı açık ve kapalı toplanma yerleri, Çerkes kültürünü anlatan ve köyün geçmişini yansıtan eserlerin bulunduğu kültür müzesi yapılmalıdır. Turistlerin kültüre merakları müze gezintileri ile başlayıp dans ve müziğin yansıtılacağı etkinliklerle devam edebilir. Bunun yanında yöresel yemeklerin de tadılması için köy halkının katılımı sağlanmalıdır. İsteyen turistler konaklama sürelerinde yöresel yemek yapımını ve dans müzik gibi kültürel etkinliklerini de öğrenme imkânı sunulmalıdır. At çiftliği kurularak at ile gezintiler yapılması sağlanmalı, farklı yürüyüş yolu (trekking) güzergahları belirlenmeli Gödet barajı potansiyeli kullanılarak gölde balık tutma keyfi yaşanmalı Çerkes dans ve müziği kültürel festivali ile sanatsal coşku yaşatılmalıdır.

Sonuç olarak belirttiğimiz kırsal turizm ilkelerini Gökçe Çerkes Köyü örneği üzerinden yaşama geçirilmesine yönelik 5 önemli aşama bulunmaktadır. Kırsal Yaşam Ve Çalışma Koşullarının İyileştirilmesi

- Fiziksel çalışma ortamları sağlıklılaştırılmalı ve görsel olarak da düzenlenmelidir. Örneğin büyükbaş hayvancılıkta hayvan yolları belirlenerek köyün merkezindeki olumsuz görüntü giderilmelidir.

- Tarımsal faaliyetlerde az maliyet fazla verim işgücüne uygun üretim politikaları uzmanlarca belirlenerek düzenlenmelidir.
- Diğer üretim faaliyetlerinde ki sorunlar giderilmelidir. Örneğin barajda bazı dönemler avlanmanın yasaklanması dışında barajda meydana gelen ölümlerden dolayı çevresinde güvenlik önlemleri de alınmalıdır.
- Yeni ekonomik gelir olarak köyün kamu arazileri değerlendirilebilir. Örneğin İl Özel İdare ile birlikte yürütülen bir proje kapsamında peyzaj ürünleri yetiştiriciliği yapılması, hobi bahçelerin oluşturulması önerilmektedir. Böylece giderlerini üreten gideren bir proje de sağlanmış olacaktır.
- Yaşam koşullarının iyileştirilmesi adına köye eğitim, sağlık alanında altyapı sağlanmalı ve köy otobüsü ile il merkezine ulaşım yeniden sağlanmalıdır. Daha önceleri köy otobüsü bulunmakta iken nüfus azlığı vb sebeplerden dolayı şuan çalışmamaktadır.

Kültürel Mirasa Sahip Çıkıp Kültürel Devamlılığın Sağlanması

- Çerkes kültür müzesi oluşturulmalıdır.
- Çerkes kültür festivalleri düzenlenmelidir.
- Kültür okulu kapsamında eğitimler verilmelidir.
- Köy mutfağı oluşturularak yöresel yemeklerin hem de tadıldığı hem gelen turistlerin yapım aşamasına katılabileceği fiziksel mekânlar oluşturulmalıdır.
- Kültürel etkinlik takvimi oluşturularak bu etkinliklere katılım sağlanmalıdır.

Kırsal Sosyal Hayatın Ve Kadın Rolünün Desteklenmesi

- Kırsal sosyal hayatın önemli unsurları imece usulü ve komşuluk ilişkileridir. İmece köydeki işlerin elbirliği ile yapılmasını sağlayarak şehir hayatından farklı bir sosyal hayatla karşılaşmaktadır. Yine bunun gibi komşuluk ilişkileri de apartman komşuluk ilişkilerinden farklı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sıcak ilişkilerinin kırsal turizm kapsamında köy halkının gelen turistlere de yansıtılması sağlanmalıdır.
- Dünyada ve Türkiye' de tarımsal ve kırsal hayatın sürekliliğinde en önemli rolü kırsal kadınlar oluşturmaktadır. Toplum içinde birçok sorumluluğu olan kadınların kırsal turizmde de üstleneceği birçok sorumluluk vardır. El işleri, yöresel yemekler gibi kültürel mirasların başrolünde kadınlar vardır. Bu nedenle kırsal hayatta kadınların daha özgür çalışabilme ve faaliyet gösterebilme imkânları sunulmalıdır.

Kırsal Turizme Yönelik Oluşumlar

- Yerel mimariye özgü benzer yapılar ile konaklama birimleri oluşturulmalıdır. Bunlar dışında gelen turistler isterlerse köy halkının kendi avlusu içinde bulunan konuk evinde

kalabilmesi için yerel mimari evlerin önemi daha da artmaktadır. Bu nedenle restorasyon çalışmaları yapılmalıdır. Konaklama birimlerinde dışında isteyen kişiler köylü ile bir arada kalabilir. Böylece hem köylü gelir sağlar hem de şehir insanın özlediği sıcak dostluk ilişkileri kurulur.

- Tarımsal faaliyet etkinlik alanları oluşturulması sağlanmalıdır. Turistlere yönelik sebze meyve gibi ürün toplamacılığı, isteyenlerin hayvancılık ile ilgilenmesi, bağlarda üzüm toplama pekmez yapma gibi faaliyetler oluşturulmalıdır.
- Doğal gezinti yolları oluşturulmalıdır. Gökçe köyünde 3 tane gezinti güzergâhı belirlenebilir. Biri eski yerleşim kalıntılarının bulunduğu köylünün yedigöz olarak bahsettiği alanlar, diğeri bağ,bahçe piknik alanı gezintisi diğeri ise proje kapsamında olması hedeflenen kültürel müze, yerel mimari yapılar, tarihi cami ve kültürel etkinlik alanlarından oluşan güzergahlardır. Ayrıca, Çerkes kültürü açısından kırsal turizmin olmazsa olmazı at çiftliği tesisi oluşturulmalı at biniciliği tercihe göre gezi güzergâhları ile bütünleştirilmelidir.
- Gezinti yollarına kültürel levhalar konularak peyzaj düzenlemeler içinde monotonluğun önlenmesi planlanmaktadır. Bu düzenleme temelde yazıları monotonluktan çıkaran bir uygulamadır. Örneğin İspanya'nın Madrid şehrinde sokak isimleri 9 kareden oluşan bir seramik üzerine sokak ismine özgü resimle beraber yazılmıştır. Kültürel levhalarda Çerkes kültürünü yansıtan kısa yazı, atasözü ile birlikte yazıya özgü resimler öngörülmüştür.
- Köyün camisi karşısında küçük bir kamelya camii çıkışı toplanmaları sağlamakta, yanındaki park ise çocuklar için eğlence alanıdır. Ancak fiziksel yetersizliğin giderilmesi amacıyla daha geniş kapsamlı bir çocuk oyun alanı ve köy halkının toplanabileceği geniş açık bir mekân tasarımı düşünülmelidir.
- Köy mutfağı adı altında otantik bir mekân tasarlanmalıdır. Burası hem isteyen kişilerin yöresel yemekleri tattığı hem de isteyen turistlerin yöresel yemek yapımını öğrenmesini hedeflemektedir. Bununla ekonomik katkısının yanında kültürel bir etkinliğinde devamı sağlanmış olacaktır.

Geri Besleme (Feedback) İle Yapılan Çalışmaların Kontrolü Ve Düzenliliğin Sağlanması

- Yapılan çalışmalar kontrol mekanizması çerçevesinde kırsal turizm kapsamında zayıf yönler giderilmeli potansiyeller değerlendirilmelidir.

SONUÇ

Kırsal alanlar kentlere göre doğası ve insanıyla daha saf kalmıştır. Kültürün en güzel yansıtıldığı hazır yemeklerin değil yöresel yemeklerin eşsiz tadına ulaşıldığı sofralar vardır. Bütün kentlerde olduğu gibi herkesin aynı giyindiği değil yörenin kültürüne özgü kıyafetleri vardır ve yöredeki halk, gelenleri şehir insanından alışık olmadığımız sıcak duygularla karşılamaktadır. Bunun yanında kırsal turizm yöresinde doğa yürüyüşleri yapabilir ata binebilir ya da bahçeden sebze toplayabilirsiniz. Festivallerde kültürü doyusya hiseder müzik ve danslarıyla görsel şöleni de yaşarsınız. Kısaca kırsal turizm kalkınma modeli olmanın yanında insanlara özlediği duyguları yaşatmak için de gereklidir. Kültür Köy Projesi ile hayata geçirilmesi hedeflenen bu projede Gökçe Çerkes Kültür Köyü Projesi önerisi ile kültürel mirasın korunması sürdürülebilir kalkınmada bir örnek olması hedeflenmiştir.

Kırsal turizmin doğal ve kültürel mirasımızın korunmasında ve dünyaya tanıtılmasında önemli bir işlevi vardır (SÜKAN, 2003). Şehirlinin köylüyü ziyareti olarak doğal bir ilişki olarak görebileceğimiz kırsal turizm projelerin desteklenmesi ve uygulanması beklenmektedir.

KAYNAKÇA

- AYDIN, O. (2012). AB'DE KIRSAL TURİZMDE İLK 5 ÜLKE ve TÜRKİYE' DE KIRSAL TURİZM. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi* , 39-46.
- ÇEKEN, L. K. (2007). KIRSAL KALKINMADA YENİ BİR YAKLAŞIM KIRSAL TURİZM ve TÜRKİYE' YE YÖNELİK TEORİK BİR ÇALIŞMA. Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi , 1-14.
- UÇAR, A. D. (2005). CBS PROJELEİNİN STRATEJİK PLANLAMASI VE SWOT ANALİZİNİN YERİ. TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası 10. Türkiye Harita Bilimsel ve Teknik Kurultayı. Ankara.
- ERSOY, M. (2007). Kentsel Planlama Kuramları. Ankara: İmge Kitabevi.
- ERSOY H, K. A. (1992). Çerkes Tarihi. İstanbul.Müdürlüğü,(2012) Konya Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu MÜDÜRLÜĞÜ, T. Ç. (2009). MERSİN-KARAMAN PLANLAMA BÖLGESİ 1/100.000 ÖLÇEKLİ ÇEVRE DÜZENİ PLANI PLAN AÇIKLAMA RAPORU. Önaydın, A. (2012, Temmuz). Gökçe köyü. (E. Kut, Röportajı Yapan)SÜKAN, F. (2003). KIRSAL TURİZM VE TÜRKİYE TURİZMİ İÇİN ÖNEMİ. *Ege Coğrafya Dergisi* , 1-11.
- TUNÇER, M. (2005). BURDUR' DA DOĞAL VE KÜLTÜREL ÇEVRENİN KORUNMASI: 'SÜRDÜRÜLEBİLİR; EKO-TURİZM; KÜLTÜREL MİRAS TURİZMİ BAĞLAMINDA POLİTİKA ÖNERİLERİ (ÜRDÜN ÖRNEĞİ). I. BURDUR SEMPOZYUMU.

